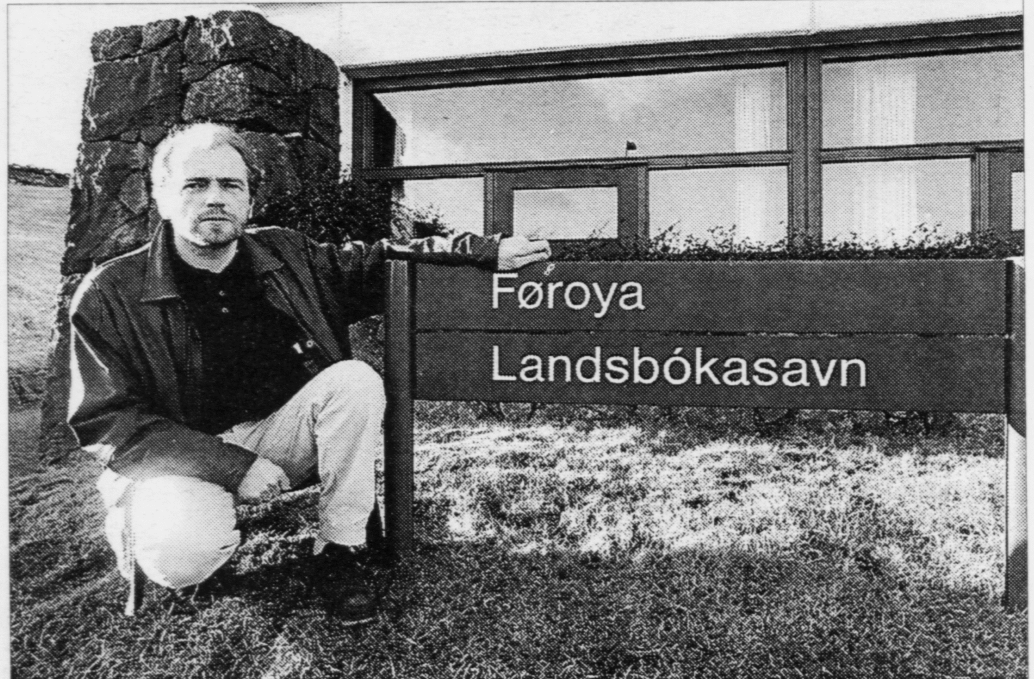

Martin Næs, landsbókavørður:

Tað lekur millum teori og praksis

- Bókasavnsverkið er dømi um, at lógir, framasøkjandi ella ikki, verða settar í verk uttan at myndugleikarnir jætta neyðugu pengarnar. Sama kann henda við orðaða mentapolitikkinum, sum er so nógv eftirlýstur.

- Tíbetur hava vit altíð átt listafólk, sum ikki síggja alt í krónum og oyrum, spurningurin er bara, hvussu leingi tey kunnu blíva við. Tí - og bara tí - kann man siga, at tað grør um gangandi fót. Og ikki tí, at tað frá politiskari síðu hevur verið mettt so umráðandi, at fólk arbeiða við list og mentan, sigur Martin Næs, rithøvundur og landsbókavørður í viðtali. Hósdagin verður Føroya Landsbókasavn 170 ár.

Martin Næs, landsbókavørður og rithøvundur hevur verið við til at orða mentanarlitið Avmarkaður marknaður.

- Vit fáa ein orðaðan mentapolitikk á 2000. Eg skilji ikki, hví vit ikki kunnu orða hann um eina viku. Vit hava havt mentanarlitið nú í tvey ár og við tí, sum er hent síðani hava vit nóg mikið at arbeiða út frá.

TURID KJØLBRO

Eitt bókasavn, sum ikki fylgir við í mennigini, er ikki vert at brúka pengar uppá. Hetta eru boðini frá Martini Næs, landsbókavørði, í seinastu ársfrágreiðingini hjá Føroya Landsbókasavni eftir sjei rakar.

Eftir sjei rakar koma sjei góð ár, stendur í Hálguð. Og tað er ymiskt, ið bendir á, at nógur góð ár eru í væntu. Í figgarlógini næsta ár fær bókasavnsverkið slaka millión krónur afturat í jättan. Hóast bókasavnsverkið hevur verið skorið inn á bein í kreppuárinum, og jättanin til stovnin í dag bert er viðingurin av tí, hon var síðst í áttatiárinum, hevur bókasavnsverkið hesi rakarini megnað at flutt seg inn í telduárin.

Størstu avbjóðingarnar hjá bókasavnsverkinum við endan á hesi og í byrjanini av næstu öld er at fáa lógina um megin-, fólka- og skúlabókasavn at virka.

- Vit høvdu júst fingið hesa bókasavns-lógina, ið feroyskir politikarar høvdu samtykt, tá ið vit rendu okkum í kreppuna. Öll kreppuárin livdu vit við henni uttan at klára at fylgja henni upp. Hon er nú 10 ára gomul og neyðugt verður at gera nakrar broytingar í henni, men grundtáknin í henni er í lagi, sigur Martin Næs.

Öll atgongd til bókasavn

Grundtáknin í hesi lógini frá 1988 er at sameina fólka- og skúlabókasavn og hava eina skipan, sum røkkur um alt landið, soleiðis at allir borgarar eru lika fyri.

- Vit hava biðið um pengar til at fáa lógina setta í verk, men tað hevur ikki borið til. Nýggja fólka- og skúlabókasavn, men tað hava vit heldur ikki ráð til. At vit í figgarlógini næsta ár fáa slaka millión krónur meiri í jättan er fint, men tað er alt ov lítið. Men

vit kunnu gleðast um, at figgarlógargruppskotið gevur ábendingar um, at vit fáa størri jättan so við og við, sigur Martin Næs.

- Lógin frá 1988 hevði uttan íva verið fylgt um vit ikki fingið rakarini fyrst í nítíárinum. Eg havi ofta hesi árin fingið at vita, at skal man spara, má man spara á bókasavnsøkinum. Hugburðurin er, at hetta kann biða, men eg haldi ikki, at tað kann biða. Skulu børn hava rættligt gagn av at ganga í skúla skulu tey hava eitt bókasavn at fara inn á uttan mun til hvar í landinum tey eru, sigur Martin Næs.

Hart spent fyrri

At lógin um megin-, fólka- og skúlabókasavn ikki virkar eftir ætlan førir við sær, at bókasavnsøkin, serliga Landsbókasavnið og Býarbókasavnið í Havn, eru hart spent fyrri.

- Vit royndu at geva borgaranum uttan fyrri hetta økið so góða tænastu sum til ber, men sjálvandi merkir hann eisini, at vit eru hart spent. Varð lógin fylgd áttu allir borgarar at havt møguleika fyrri at koma á staðið at velja bókur sjálvir. Men veruleikin er tann, at bara bókasavnsøkin á teim størri plássnum hava opið hvønn dag, tey smáu hava bara opið nakrar fáar tímar um vikuna, og tað er ikki nóg gott, sigur Martin Næs.

Ein máti at røkka út til so nógvir brúkarar sum til ber er mobil bókasavnsstænasta. Hetta royndi Landsbókasavnið í átta ár við einum bókabussi við sera góðum royndum, men av figgarárvum ver henda tænastan lögð niður í 1993. Tað snýr seg ikki um tær stóru fløgurnar at fáa hesa tænastuna í verk aftur. Nýggjur bussur má útvegest, hann kostar um 2 mill. krónur og raksturin kostar millum hálva og eina mill. krónur um árið.

- Vit hava ikki slept vónunum um at fáa ein bókabuss aftur. Tað stendur frammalaga í ráðfestingini og var eitt av ynskjnum hjá okkum til jättanina næsta ár, sigur Martin

Næs.

Miðnáms-skúlarir gloymdir

Føroya Landsbókasavn arbeiðir eftir trim-um ymiskum lógum. Lógini fyrri Landsbókasavnið frá 1952, lógini um fólka-, skúla- og meginbókasavn frá 1988, og fólka- og skúla- og meginbókasavn frá 1997, sum krevur bókasavn á hvørjum skúla. Og tað skert ikki burtur, at lógirnar gripa inn í hvørja aðra uttan tó at nógur teirra nemur við ein tann størsta brúkarabólkin hjá bókasavnum.

- Miðnáms-skúlarir verða ikki nevndir í nakrari lóg og tað er eitt orðiliga glopp. Tað má vera ótolandi at arbeiða á einum miðnáms-skúla og ikki hava eitt væl virkandi bókasavn. Vit merkja hvønn dag allan dagin høpileysu støðuna hjá skúlinum, ið einki bókasavn hava. Í øllum førum átti ein grundstovnur av bókum verið á skúlinum.

- Í mentanarlitinum Avmarkaður marknaði verður sagt, at tað er neyðugt at endurskoða alt lógarverkið, sum nemur við bókasavnsverkið, og antin gera lógirnar soleiðis, at tær passa til hvørja aðra ella gera eina lóg, sum nemur alt økið. Tað nyttar einki at hava eina lóg sum er so góð, so góð, men sum ikki virkar í verki, sigur Martin Næs.

- Samfelagið setir eisini krøv. Útbúgvingar verða settar á stovn, nýggjar vinnur koma, granskingin, ið kemur í kjalarvørinum á Granskingarráðnum, og í øllum hesum er eitt gott bókasavnsverk eitt neyðugt amboð.

Nógvar framtíðar brúkarar

Nýtslan av bókasavnum veksur alla tíðina, men hon er broytt nógv síðani kunningartøkni kom inn í myndina.

- Brúkararnir krevja meiri av okkum nú og fyrispurningarnir kunnu vera rættiliga sniðfundir og fløktir. Tey skulu helst hava

fyrirspurningarnar svaraðar her og nú, men tað er ikki altíð, at teir eru so skjótt at loysa. Og enn er alt á savninum ikki skrásett. Tí kann tað taka tíð at svara einum fyrirspurningi, sigur Martin Næs.

- Teir yngri brúkararnir, tað vil siga skúlanæmingar, brúka bókasavnið meiri professiðntelt í dag enn fyrr. Tað kemst av, at nógvir av lærarunum hjá teimum hava brúkt bókasavnið nógv í teirra útbúgving. Og tað smittar av á frálærana. Ættarliðið av lærarum, sum hevur tikið við á miðnáms-skúlinum, eru vanir at brúka bókasavn sum skrivstovu ella laboratorium. So kunnu vit ímynda okkum, at vit eiga nógvir framtíðar brúkarar, sigur Martin Næs.

Stórt tak

Bókasavns málið varð yvirtikið sum feroyskt sermál við heimastýrislógini. Føroya Landsbókasavn - Færøernes Amts Bibliotek - varð stovnað 5. nov. í 1828 eftir áheitan frá bókavinum og vælildarfólki. Tá búðu 6000 fólk í Føroyum og bara tær bókur vóru til á feroyskum. Hósdagin komandi eru sostatt 170 ár liðin síðani stovningardagin.

- Tað hevur verið eitt ódnartak tá í 1828 at seta eitt bókasavn á stovn. Men eg rokni við, at takið hevur ikki verið minni 100 ár seinni, tá ið bókasavns-húsin vórðu bygd á Debesartøð, har Oljufyriristingin nú hevur innivist. Tað lá so einsamalt leingi og hevur eftir øllum at døma virkað dominerandi í býarmyndini. Tá settu fólk sær eisini høg mál og tað eydnaðist.

- Ein orsök til, at Landsbókasavnið varð sett á stovn fyrst í farnu öld var, at embætismennirnir saknaðu at hava okkurt at lesa. Teir høvdu samband við fólk aðra staðni, sum hava savnað bókur og tær fyrstu bókurnar á savninum vórðu latnar sum gávur. Tað eg veit, tóku fólk væl undir við at